

Sola scriptura

31 oktober is al zo lang als ik mezelf kan herinneren verbonden met de herdenking van de reformatie en dan vooral de gebeurtenissen rondom Maarten Luther, die in 1517 zijn 95 stellingen aan de deur van de slotkapel in Wittenberg spijkerde. Ik heb in mijn jeugd veel herdenkingsbijeenkomsten bijgewoond en ook veel verhalen uit het leven van Luther gehoord. Vandaag is het weer 31 oktober ofwel hervormingsdag. Een mooi moment om er weer eens bij stil te staan waarom we dit feit nog steeds herdenken en of het belangrijk is om hier elk jaar mee door te gaan.

Maarten Luther heeft lang geworsteld met de vraag hoe hij innerlijke vrede kon krijgen met God. Uiteindelijk heeft hij ontdekt dat die vrede niet het gevolg is van extreme boetedoening of het leiden van een net en ijverig leven voor God, maar dat die vrede gelegen is in het volbrachte offer van Jezus Christus. Wij kunnen alleen rechtvaardig staan voor God door het geloof in dat offer. Luther heeft dit alles o.m. ontdekt door het lezen van de Romeinenbrief (hoofdstuk 3-5). We worden niet door werken behouden, maar door geloof alleen.

Afgelopen week las ik een stukje uit de Heidelbergse Catechismus, een reformatorisch belijdenisgeschrift, over het begrip 'geloof' (vraag en antwoord 21 van zondag 7). Daar wordt heel kernachtig iets gezegd over wat echt geloof is. Het komt er op neer dat je niet alleen zeker moet weten dat wat Gods Woord over Jezus Christus en het offer wat Hij bracht zegt, waar is, maar dat je er ook vast op moet vertrouwen dat Hij dit alles voor jou heeft gedaan, met alle geweldige gevolgen van dien. Overduidelijk wordt in dit antwoord ook beschreven dat het Gods genade is, waardoor dit alles voor jou mag gelden. Niet omdat je het verdiend hebt, maar omdat Christus het voor jou verdiend heeft.

In de reformatorische traditie, waarin men elk jaar steevast de reformatie herdenkt, wordt doorgaans een grote nadruk gelegd op het geloof als een gave van God. Men moet niets hebben van 'activisme', waarmee men bedoelt dat een mens zichzelf allerlei dingen toeëigent en toerekent ('Jezus is voor mij gestorven'), terwijl er van een echte bekering geen sprake is. Wat mij betreft is dit een terechte zorg, mits men maar niet vervalt in de houding 'dat God het dan maar moet doen'.

We worden in Gods Woord overduidelijk geconfronteerd met de oproep om onszelf te bekeren en met klem uitgenodigd om in de Heere Jezus Christus te geloven (Joh.5:24; 12:46; Hand.16:31; 2Kor.5:20). Het ontvangen van vergeving van zonden gaat niet buiten een actie van de mens om. We worden gevraagd om te vertrouwen op het volmaakte offer van Christus. De weg naar de Vader is open en het heeft geen enkele zin om te wachten totdat de Vader nog iets zal doen om jou te redden. Hij heeft alles gedaan; het is volbracht. God wacht erop om jou te mogen reinigen van je zonden.

Maar het is net zo waar dat het geloof een gave van God is, wat door de Heilige Geest in je hart gewerkt wordt (Joh.3:6-7). We worden uitgenodigd om iets te doen (doen), maar het is ook God zelf die het geloof in ons hart werkt (ontvangen). Ik ervaar dit niet (meer) als een tegenstrijdigheid, maar meer als een 'bijbels geheim' wat ik niet persé hoeft te begrijpen of te wegen op een theologisch weegschaaltje.

Als we een van beide componenten gaan benadrukken, of zelfs als 'weg' gaan verkondigen, ontstaan er naar mijn idee zorgelijke situaties: mensen die denken behouden te zijn omdat ze 'een keus voor Jezus gemaakt hebben', terwijl in hun leven geen zichtbare aanwijzingen zijn van de leiding van de Heilige Geest; maar ook mensen die levenslang blijven wachten totdat God hun leven zal veranderen en die uiteindelijk sterven zonder dat ze innerlijke vrede en rust bij Jezus Christus gevonden hebben.

In de Bijbel komen we het vraagstuk van 'Moet God het doen of moet ik wat doen?' niet tegen. Het is een 'probleem' wat in de voorbije 500 jaar 'geboren' is in het krachtenveld van allerlei theologische visies. Het benadrukken van het een of ander was niet zelden ook een reactie op misstanden. Positie kiezen en een duidelijke uitspraak ergens over doen, met als doel om het weer helder te maken, kan een zegen zijn. Dat hebben we gezien bij Maarten Luther. Maar wat is er tegenwoordig van die helderheid nog overgebleven? Minieme theologische verschillen hebben geleid tot kerkscheuringen en leiden nog steeds tot verwijdering. Christenen uit de reformatorische traditie staan soms zelfs tegenover elkaar. De kerk met het ene dogma sluit niet zelden de kerk met het andere dogma uit.

Het is troebel geworden in de reformatorische kringen. Hervormingsdag is een moment waarop je weer eens kunt kijken naar dat wat je samenbindt.

Ik moet denken aan de drie kernbegrippen die we hebben overgehouden aan de reformatie:

- sola scriptura – alleen de Schrift
- sola fide – alleen door geloof
- sola gratia – alleen door genade

Het zijn stevige pijlers, die samen de basis vormen voor de bijbelse leer over de bekering van mensen. In het genoemde citaat over ‘geloof’ uit de Heidelbergse Catechismus zijn alle drie deze componenten aanwezig.

Sola scriptura. ‘Een echt geloof is niet alleen een zeker weten dat wat God in Zijn Woord zegt waar is...’ Het gaat dus niet alleen om kennis en aanvaarding van Gods Woord, maar ook niet zonder dat. Alleen de weg die de Bijbel aanwijst naar de Vader is de bijbelse weg. Ik vind het zorgelijk dat zoveel christenen wel zeggen te geloven, maar tegelijkertijd hun Bijbel nauwelijks kennen en ook geen serieuze stappen ondernemen om dit te veranderen. Er wordt zoveel gezocht en gedacht, terwijl de antwoorden voorhanden zijn. Zonder bijbelkennis verlies je ook zo snel het evenwicht.

Sola fide. ‘Het is niet alleen een zeker weten, maar ook een vast vertrouwen...’ Jezus Christus is de enige weg naar de Vader, naar innerlijke vrede en eeuwige behoudenis. De Heere vraagt van ons vertrouwen, geloof in het volbrachte offer van Jezus Christus. We hoeven het niet te verdienen. We hoeven er ook niet op te gaan zitten wachten. We mogen toegaan in gehoorzaamheid aan Gods uitnodiging. Zou Hij ons ooit ergens voor uitnodigen, terwijl Hij het eigenlijk niet meent?

Sola gratia. ‘Het vertrouwen wordt door de Heilige Geest in je hart gewerkt en alles wat je in Christus ontvangt, is pure genade...’ Wij kunnen onszelf niet vernieuwen. We worden vernieuwd door de innerlijke kracht en het werk van de Heilige Geest. We ontvangen geen innerlijke vrede omdat we er zo goed ons best voor gedaan hebben, maar alleen uit genade.

Alle drie deze waarheden hebben we nodig om het bijbelse evenwicht te bewaren. Ik moet denken aan een booreiland wat in de zeebodem verankerd staat met dikke stalen poten. Heftige stormen, metershoge golven en zelfs lichte aardschokken zijn geen probleem voor zo'n platform. Als er echter een van de poten zou wegzakken of breken, is het gedaan met de stevigheid. Het platform stort neer in de zee. Zo is het ook met de drie reformatorische waarheden. Het evenwicht verdwijnt als je een of twee van die ‘poten’ gaat weghalen. Dat dit geen denkbeeldig gevaar is, beseffen we als we zien wat voor eenzijdigheden er soms binnen de reformatorische kerken verkondigd worden.

Ik denk dat een goed verstaan van de Schrift de sleutel vormt tot een goed verstaan van de andere twee waarheden. Als we de Schrift loslaten of niet meer kennen is de weg vrij voor allerhande leringen die mooi lijken, maar tot niets leiden. *‘Onderzoekt de Schriften, want die getuigen van Jezus’* (Joh.5:39). We hebben de Bijbel nodig om Jezus te leren

kennen en vergeving van onze zonden te ontvangen. *‘Het geloof is uit het horen en het horen is uit het verkondigde Woord’* (Rom.10:17).

Het is inderdaad belangrijk om weer eens stil te staan bij de reformatie. Voor het verkrijgen van een stuk helderheid over de basis zijn grote offers gebracht. Sommige reformatoren hebben zelfs hun eerlijkheid moeten bekopen met de dood. Wat mij betreft mogen de herdenkingsdiensten op 31 oktober doorgaan. Maar als we deze broeders echt recht willen doen, moeten we niet blijven hangen bij een spannend verhaal over een of andere reformator op 31 oktober, maar iedere dag – samen – opnieuw terug naar de Bijbel, die nog steeds evenveel licht geeft over duistere dingen als toen.